

Společnost pro církevní právo

ZRCADLO CÍRKVE

3/2021/1

Aktuality Společnosti pro církevní právo
Praha – Brno – Olomouc – Stříbro

1. března 2021 | 12. ročník

Únor 2021: kostel sv. Jana Křtitele ve Svatém Janu pod Skalou u Berouna. Foto: Vojtěch Círús
February 2021: Church of St. John the Baptist in Svatý Jan pod Skalou near Beroun. Photo: Vojtěch Círús

Věhlasný soudní vikář pražského církevního soudu kanovník Dr. Jiří Svoboda osmdesátiletý

20. března 2021 se dožívá 80 let Jeho Milost emeritní kanovník a děkan Metropolitní vždy věrné katedrální kapituly u sv. Víta ThDr. Jiří Svoboda, IC.D., zakládající člen Společnosti pro církevní právo. Je znám nejen po českých zemích i na Slovensku, ale v široké cizině a především v Římě jako úspěšný soudce pražského církevního soudu, ať se tento soud nazýval metropolitním, interdiecézním nebo zase metropolitním. A nadto ho proslavila jeho činnost organizační. Myslím, že Jiří Svoboda právě v této oblasti skvělým způsobem využil svého talentu a obdarování od Pána.

Zejména v počátečních letech po převratu si těžko dovedeme představit, že by soud bez Jiřího talentu, pracovitosti, houževnatosti a organizačních schopností tak dobře obstál. Při relativně vysokém nápadu kauz prvního stupně ze všech diecézí české církevní provincie a ještě vyřizování apelačních kauz od interdiecézního soudu v Olomouci. A to vše při malých zkušenostech a zpočátku i teoretického fundamentu téměř všech pracovníků soudu.

Poznal jsem se s Jiřím Svobodou někdy v létě 1990, když se stal farářem v mé oblíbené Hostivaři, kam jsem již deset let z iniciativy svého dominikánského představeného ThLic. Dominika Duky jezdil nejen do terciářské skupiny našeho řádu, ale i za svým vzdáleným příbuzným ThDr. Václavem Wolfem, který tam až do té doby, do svého návratu na teologickou fakultu, působil jako administrátor farnosti. Jiří Svoboda pak působil jako Wolfův nástupce v hostivařské farnosti až do konce roku 1992.

Jiří Svoboda měl v té době za sebou již tvrdou životní zkušenost z práce na vinici Páně. Po dokončení studia na litoměřické bohoslovecké fakultě roku 1963 prošel dvouletou vojenskou službou a byl na kněze vysvěcen 13. června 1966. Nejprve byl kaplanem v Chebu s výpomocí ve Františkových Lázních, pak byl administrátorem farnosti Žalmanov, později farnosti Bochov a nakonec farnosti Dobřany. Jako administrátor excurrento působil postupně ve farnostech Bochov, Bražec, Javorná, Údrč, Luka u Toužimi, Skoky a Chotěšov. Licenciát teologie získal v Litoměřicích roku 1973, doktorát teologie tamtéž v roce 1975. Roku 1977 byl ustanoven soudcem pražského církevního soudu a roku 1985 jeho viceofiálem. V prosinci 1990 byl jmenován ofiálem.

Pár týdnů po mém kněžském svěcení v Olomouci v červnu 1991 mě Jiří Svoboda požádal, abych nastoupil na církevním soudu na místo ochránce spravedlnosti. Pracoval jsem

v té době v duchovní správě farnosti svatého Jiljí, učil na Právnické fakultě Univerzity Karlovy církevní právo a na čtyřech středních školách náboženství, ale neodolal jsem a požádal svého provinciála, aby dal k tomuto mému dalšímu úvazku svůj souhlas. Což po jistém váhání učinil a já jsem byl panem arcibiskupem na místo ochránce spravedlnosti přijat. Pochopitelně šlo o místo neplacené, jak je tomu u většiny pracovníků církevních soudů.

Ta léta, která jsem po boku Jiřího Svobody u církevního soudu prožíval, považuji za léta, na která mám spoustu krásných a hřejivých vzpomínek. Jiří řídil všechny porady v patřičné úterý v měsíci, kdy od rána do večera rozděloval úkoly a kontroloval jejich plnění, s laskavostí, přesností a důrazem na věci podstatné. Výborně si rozuměl s paní notářkou jako sekretářkou soudu, i s oběma viceoficiály, kterým přiděloval kauzy jako předsedům senátů. Moudře sestavoval senáty a vhodně jim přiděloval obhájce svazku a sám si ponechával vedení kauz zejména za pražskou arcidiecezi. Perfektním a zábavným společníkem byl i při pauzách, zejména polední, kdy jsme chodili do arcibiskupské kantýny na oběd. Organizace výslechů stran i svědků probíhala bez závad.

Jednou za rok jsme odjízďeli mikrobusem na sympozium církevního práva ve Spišském Podhradí. Ten týden tam prožitý, včetně setkání s našimi kolegy z církevních soudů v Olomouci, Brně, šesti latinských a jedné řeckokatolické diecéze na Slovensku, pod vedením kardinála Zenona Grocholewského a Mons. Daniela Faltina z Říma, to je série nezapomenutelných zážitků. Všichni čeští soudci jsme to tam prožívali pod jakousi nepsanou a tiše uznávanou ochranou Jiřího Svobody. A spolupráce se slovenskými kolegy, našimi hostiteli, byla bez sebemenšího mráčku nedorozumění, plná vzájemného pochopení.

Rád se zmiňuji při různých rozhovorech o tom, že společnost církevních soudců v mém životě byla jakýmsi mimořádným jevem. Nikde jinde jsem snad v životě nenašel takovou harmonicky uspořádanou partu lidí. Prý to snad působí potřeba úlevy a odlehčení od tvrdosti práce soudce, který se dovídá o trápeních lidí ze všelijak vadně uzavřených pseudomanželských svazků. To pak často utvrzuje kamarádský vztah mezi soudci. Ale stejně myslím, že k tomu všemu svým velkým charismatem, dobrotou srdce a promodlenou zkušeností vřel přispěl náš šéf a kamarád všech.

Jedinou bolest bych spatřoval v tom, že ani Jiří, ani já jsme nepatřili mezi oblíbence pana kardinála Miloslava Vlka, který byl vlastně jako arcibiskup našim přímým nadřízeným. A tak jsme si museli vyslechnout mnohá nepřijemná lání. Jednou na nás oba křičel asi hodinu, neboť jsme vyjádřili jménem celého soudu jistý nesouhlas s nějakým postupem uvnitř arcibiskupství, aniž bychom tušili, že za tím stojí on. Odešli jsme pak spolu do Jiřího bytu v kanovníckých domcích a navzájem jsme se utěšili u lahvičky trochu silnějšího moku, jak to jinak ani nešlo.

Myslím, že Jiří měl s panem kardinálem mnoho trápení i později. Přicházel občas „seshora“ dosti rozladěný a jen tak malinko a na půl úst se svěřil, že měl zase s „Arcimílou“ nějaké těžkosti.

Jiří Svoboda nedokázal po uvolnění z místa faráře, aby se věnoval čistě a jen soudcovskému povolání, zůstat jen při tom. K věci patří, že si vytrvale zvyšoval na Lateránské univerzitě v Římě svou kvalifikaci a dosáhl roku 1996 licenciátu kanonického práva a v roce 2000 doktorátu z téhož oboru, a že umožnil i jiným, aby pohodlněji, při denním studiu a současném ubytování v římské koleji Nepomucenum dosáhli podobných titulů. Ale navíc přijal již v roce 1992 kanonikát na svatovítské metropolitní kapitule a stoupal v složitě

mašinerii této úctyhodné instituce od jednoho stupně k druhému až po zvolení do úřadu jejího děkana.

S Jiřím Svobodou jsem se v milém společenství pražského soudu setkával po deset let, kdy jsem vykonával úřad ochránce spravedlnosti. Avšak ani potom jsme neztratili kontakt. Nadále jsem jezdil, již jako soukromý účastník, na spíšské sympozium. A často přijímal do Revue církevního práva články, které pro nás Jiří Svoboda psal. Nalézt je můžete v těchto číslech: 18–1/2001, 24–1/2003 a 30–1/2005. Kdo si chce přečíst ještě jeden životopis našeho oslavence, včetně statistik o nápadu soudních kauz v jistém období, pak doporučujeme článek Stanislava Příbyla *P. ICLic. ThDr. Jiří Svoboda* v čísle 9–1/1998. V kolektivní monografii *Sacri canones servandi sunt*, kterou vydal Historický ústav Akademie věd České republiky v roce 2008, uveřejnil Jiří Svoboda svůj článek *Štěpán z Roudnice a jeho Questiuunculae*, napsaný na základě jeho italsky psané římské disertace, kterou uvedl ve světovou známost tohoto velikého kanonistu pražské univerzity ze 14. století.

A ještě jedna maličkost navíc: v letech 1995–2016 Jiří Svoboda působil jako rektor kostela Nanebevzetí Panny Marie v Praze na Karlově. Arcibiskup ho pověřil slavit zde občas mešní liturgii podle latinského Missale Romanum, editio typica 1962.

Přejeme svému milému příteli, členu Společnosti pro církevní právo a jednomu ze sloupů presbyteria Pražské arcidiecéze Jiřímu Svobodovi štěstí, radost, mnogaja ljeta ...

Jiří Rajmund Tretera

Svatý Jan pod Skalou

Asi 30 kilometrů jihozápadně od Prahy a necelých 5 kilometrů na východ od královského města Beroun leží, poněkud skryta mezi skalami Českého krasu, malá obec **Svatý Jan pod Skalou**, která je vedle Karlštejna a Tetína jakýmsi třetím historicko-duchovním centrem středočeské oblasti při dolním toku řeky Berounky.

Svatý Jan pod Skalou je spojen s postavou poustevníka **svatého Ivana Českého**. Tento světec je v dnešní době u nás bohužel poněkud pozapomenut, přitom je však tradičně považován za jednoho ze zemských patronů, z nichž je dokonce nejstarší a předstihuje tak i sv. Ludmilu či sv. Cyrila a Metoděje. Pozoruhodnou shodou okolností však spolu Ludmilin Tetín a Ivanův Svatý Jan v podstatě sousedí ...

Jeskyňka sv. Ivana. Foto Vojtěch Círus

Sv. Ivan pocházel z kmene Obodritů, kmenového svazu Polabských Slovanů. Podle legendy měl být synem křesťanského vladaře Gostimysla, který zahynul roku 844 v boji s východofranským králem Ludvíkem II. Němcem. Ivan byl jako zajatec poslán do kláštera Korveje v Sasku. Odtud poté přišel za časů legendárního knížete Neklana do Čech, kde se usadil v neprostupném lese, v jeskyni pod skalou u pramene vody, přičemž se živil pouze lesními plody a mlékem ochočené laně. Zde prožil, nikým nespátrán, v modlitbě a postu, přes 40 let, přičemž odolal mnoha pokušením. Například, když málem opustil svůj poustevnický život, zjevil se mu svatý Jan Křtitel a daroval mu k obraně před pokušením kříž. Když Ivana opět pokoušel bés, praštil ho poustevník křížem tak, že démon vyletěl z jeskyně a ve stropě po něm zůstala dodnes znatelná díra.

Na veřejnost Ivan vyšel až v době prvního českého křesťanského knížete Bořivoje, manžela kněžny Ludmily, s níž se měl setkat, když kníže na lovu zranil (či zabil) Ivanovu ochočenou laň. Podle některých versí legendy měl sehrát i určitou roli při konečném Bořivojově obrácení. Každopádně odmítl nabídku knížete na život v knížecím dvorci (pravděpodobně Tetíně), a zemřel ve své jeskyni, někdy mezi lety 882–893. Antropologický průzkum kosterních ostatků nalezených v kostele sv. Jana Křtitele, v jeskyni sv. Ivana, určil, že patřily muži zralého věku, robustní postavy, trpícího pseudodnou, což by svědčilo o trvalém životě ve vlhkém jeskynním prostředí. Stáří ostatků bylo datováno do 9. století

Podle legendy Ivan zadal knížeti Bořivojovi bezprostředně před svou smrtí, aby v místech jeho poustevny postavil kapli – kapli sv. Jana Křtitele, tedy světce, který Ivanovi pomáhal zahánět pokoušející běsy. Tak vznikl název budoucí obce, který si uchovala až do dnešní doby. V roce 1030 daroval kníže Břetislav I. kapli sv. Jana **benediktinskému klášteru Ostrov u Davle**, který zde v polovině 11. století založil dceřiný klášter. Roku 1420 byl mateřský klášter dobyt husitskými vojsky, zničen a přeživší mniši uprchli do Svatého Jana, tehdy nazývaného „Svatý Ivan ve skalách“. V následujících dobách byl významným donátorem kláštera pan Oldřich Zajíc z Hazmburka, jenž financoval výstavbu nového jeskynního kostela při Ivanově poustevně a vystavěl zde několik zděných budov. Na znamení vděku se jeho erb od té doby stal součástí klášterního znaku.

Roku 1584 zde byly znovu nalezeny a vyzvednuty po staletí pečlivě ukrývané ostatky svatého Ivana. Od této chvíle se začala rozsáhlá úcta ke svatému Ivanovi šířit do dalekého okolí a započala tradice slavných svatojánských poutí (poslední neděle v červnu). V době jejich největšího rozkvětu se jich zúčastnili i císařové Matyáš, Ferdinand II., Ferdinand III. i Leopold I. **Poutě přetrvaly až do poloviny 20. století**, kdy byly s nástupem komunismu potlačeny.

S jejich rozmachem starý kostel dávno nestačil množství poutníků, proto bylo rozhodnuto o stavbě nového kostela. Základní kámen barokního kostela sv. Jana Křtitele osobně položil císař Leopold I. Kostel je propojen se starým skalním kostelem – jeskyní sv. Ivana. Vedle kostela, pod oknem Ivanovy jeskyně, vyvěrá silný pramen léčivé vody, Pramen svatého Ivana, řečený Ivanka.

Budovy kláštera přibývaly postupně a do dnešní podoby byly dokončeny v roce 1731. K přerušení duchovní tradice místa však došlo roku 1785, kdy Josef II. klášter zrušil a zadní část kláštera byla poté využívána k různé průmyslové výrobě (koželuzna, přádelna, papírna).

Roku 1914 koupila budovu kláštera řeholní kongregace **Bratří křesťanských škol** (školští bratří) a zřídila zde **učitelský ústav**. Ten na tomto místě fungoval až do roku 1942, kdy byl německou okupační správou zrušen. Nejen české vysoké školy byly nacisty zlikvidovány, ale postupně vzala za své nejméně polovina českého středního školství. V první řadě byly postiženy školy církevní. O osudu kláštera a školy ve Svatém Janu pod Skalou v letech 1942–1945 docent Záboj Horák ve své monografii *Církev a české školství*¹ píše:

Učitelský ústav ve Svatém Janu pod Skalou u Berouna obsadilo krátce po vyvraždění mužských obyvatel nepřítelů vzdálených Lidic, ke kterému došlo 10. června 1942, německé vojsko. Němci prý vyhrožovali: pokud budou nalezeny v obci zbraně, potká Svatý Jan pod Skalou stejný osud jako Lidice. Na konci dne vojáci vyplenili ústavní kuchyni a zásoby potravin a s nepořízenou odjeli. Zbraně nenašli.² Posléze byl ústav uzavřen: poslední studenti zde maturovali v roce 1942. Poté byli do jeho prostor převezeni lidé mentálně postižení z Thomayerových domovů (původně: Masarykových domovů) v Praze–Křči.

V roce 1949 začala prostory kláštera využívat komunistická vláda k nápravě tzv. nežádoucích osob. Bez soudu zde byli internováni lidé nepohodlní novému režimu: „kulaci“, živnostníci, bývalí vysocí úředníci, diplomaté a jiní, kteří se měli „naucit pracovat“. Vězňové zejména docházeli na těžké práce do okolních lomů, přičemž jich několik zahynulo.

Kostel sv. Jana Křtitele ve Svatém Janu pod Skalou s přilehlou budovou církevní Vyšší odborné školy pedagogické.

Foto Vojtěch Círus

¹ HORÁK, Záboj, *Církev a české školství*, Grada, Praha, 2011, s. 46.

² Poslední údaje citovány podle: MAREŠ, Pavel (ed.), *Almanach Svatojánské koleje 1995–2005*, Svatojánská kolej – Vyšší odborná škola pedagogická ve Svatém Janu pod Skalou, s. 19.

Po zrušení **tábora nucených prací** byl objekt v letech 1951–53 přestavěn na **věznici**. Podle svědectví bývalých vězňů byla jedním z nejkrutějších zařízení svého druhu. Naštěstí byla po nátlaku mezinárodního Červeného kříže zrušena už v květnu 1955. Poté zde téměř 30 let fungovala **policejní škola** ministerstva vnitra pro výchovu nových příslušníků Státní bezpečnosti, přičemž jméno Svatý Jan pod Skalou bylo kvůli utajení úmyslně mazáno z map. Oběma přestavbami (věznice a škola StB) areál kláštera a kostel značně utrpěly. Po roce 1985 byl klášter využíván jako **archiv ministerstva vnitra**, přičemž po listopadu 1989 zde byly pravděpodobně ve velkém likvidovány inkriminující dokumenty.

Budova byla školským bratřím vydána na základě výčtových zákonů připravených již na začátku roku 1990 v Konferenci vyšších řeholních představených, v sekretariátu v Praze, v klášteře sv. Jiljí. V parlamentní přípravě byla zařazena až do druhé etapy, do zákona č. 338/1991 Sb. V budově zřídilo Arcibiskupství pražské **Vyšší odbornou školu pedagogickou**, která zde působí jako církevní škola do dnešních dnů.

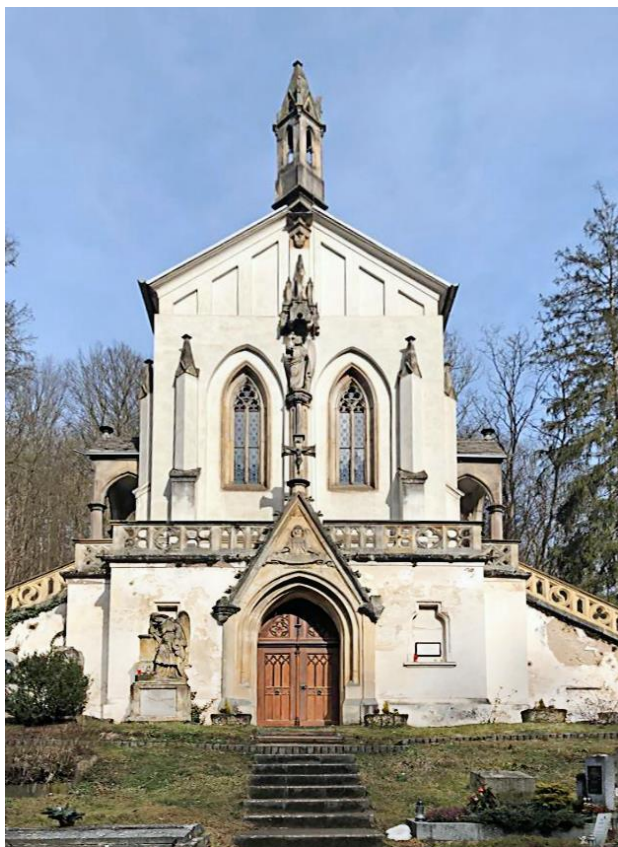
Ve Svatém Janu pod Skalou dále stojí za zmínku kaple Povýšení sv. Kříže, která se nachází na hřebenu nad klášteřem. Původně zde bylo pouze sousoší Povýšení sv. Kříže, které nechal postavit v rámci jednoho ze svých mnoha pokání divoký maršálek Rudolfa II., Heřman Kryštof Russworm (známý veřejnosti z filmu *Císařův pekař – Pekařův císař*,³ kde jeho roli

hrál Zdeněk Štěpánek). Podněbí mu však nesvědčilo, tak ho posléze ukryla kaple.

Naproti klášteru stojí krásné barokní sousoší Panny Marie, dříve umístěné uvnitř kláštera, roku 1801 byly sochy vyneseny na náves. Socha sv. Jana Křtitele byla obnovena ve 40. letech, zbylé dvě sochy (Panny Marie a svatého Ivana) až po roce 2000.

Jako poslední zmiňme neogotickou hřbitovní kapli sv. Maxmiliána (*na fotografii vlevo*), v níž jsou pochováni členové rodiny Bergerů. Nechal ji postavit JUDr. Maxmilián Berger, tehdejší majitel statku Svatý Jan pod Skalou, především ale místopředseda spolku pro výstavbu Národního divadla.

Vojtěch Círus

³ Film, v němž hrál bohužel hlavní dvojroli císaře a pekaře Jan Werich, později komunisty prohlášený za „národního umělce“, je ukázkou vrcholně tendenčního zpracování látky. Byl součástí tvrdé třídní a nepravdivé propagandy v dobách nejtěžšího pronásledování všech odpůrců marxismu za Gottwaldovy diktatury (1951). Mezi inteligencí a drobnými lidmi, kteří se provinili jen tím, že nevstoupili do všemocné strany a na něž se vždy našel bič obvinění z nevhodného třídního původu, vládl dlouhodobě zvyk dělat si z filmu legraci. Zvláště nelze zapomenout na trefné parodie budovatelské písně ze závěru filmu *Ten dělá to a ten zas tohle*. Poznámka redakce.

Vivat svatý Ivan Český!

A znovu, po letech, opět ožívá úcta k českému národnímu světcovi Ivanovi, z poustevny na místě dnešního Svatého Jana pod Skalou, mezi Berounkou a Tetínem. O tom svědčí i zápal, s jakým napsal svůj článek *Svatý Jan pod Skalou* do tohoto čísla Zrcadla církve tajemník redakce Revue církevního práva a student práv Vojtěch Círus. Teprve nedávno se do Svatého Jana pod Skalou přestěhoval, a jak už na něho působí duchovní klima místa, kde žil a s Bohem promlouval o samotě a v jednotě s Boží přírodou první český poustevník!

Římané by řekli: to působí genius loci. Křesťané však znají ještě něco více: je oslovuje promodlené místo. Nejen modlitbami toho, jenž místo založil, ale i zástupu těch, kdo na takové místo v průběhu tisíciletí připutovali a obětovali zde Bohu své modlitby, své radosti i strasti.

Svatý Ivan se nejen modlil, rozjímal, staral o své osamělé živobytí a občas bojoval s běsy, kteří ho chtěli z nastoupené cesty svést. A s pomocí Boží, následováním rady svého křesťanského patrona poustevníka Jana Křtitele, nad běsy zvítězil.

To samo by k svatoivanské úctě postačilo. Avšak strhuje nás i zpráva, jak Ivanova cesta posloužila prvnímu křesťanskému vládci na přemyslovském trůnu. Víra, kterou Bořivoj na Moravě přijal od svého křtitele svatého Metoděje, dostala u Ivana svůj další impulz a posilu. Ivanova laň, kterou tam v lese u Tetína skolil, byla nejen nešťastnou obětí, ale i prostředkem seznámit se s velkým svědkem Kristovým uprostřed berounských lesů. Nemusíme pochybovat, že Ivanovo svědectví stejně zapůsobilo i na Bořivojovu manželku, pozdější první českou světici a mučednici svatou Ludmilu, bábu Dědice české země svatého Václava.

Svatý Ivan se narodil, jak legendy praví, jako syn křesťanského vládce Obodritů, až tam někdo hodně daleko na severozápadu od Čech. A po tragickém skonu svého otce rukou vládce východních Franků byl prý poslán ještě daleko více na západ, do dolnosaského kláštera v Korveji na Veseře, jednoho ze tří světových center obnovy benediktinského mnišství v původní, přísné formě. A tam se jistě zformovala i jeho víra. A jestli byl v jeho životopisech připojen přívlastek „korvejský“, snadno mohl jeho zpracovatel v jiných legendách přepsat na „charvátský“, a tak dát vzniknout méně pravděpodobné domněnce, že pocházel z českého kmene Charvátů tam kdesi v Podkrkonoší, snad z řad jejich sousedů, rovněž českých Charvátců. Spíše než z Charvátů jihoslovanských.

Nebylo to neobvyklé, že mnozí mniši k uskutečnění svých ideálů odcházejí z kláštera poustevničit, i když to nemuselo vždy být tak příliš ve shodě s kanonickým právem. Ale což, poustevnictví je i v dnešním Kodexu kanonického práva jednou z kanonicky uznávaných forem zasvěceného života. A tak odešel také Ivan poustevničit do středních Čech, daleko od nějakého biskupa, od něhož by si souhlas ke zřízení své poustevny vyžádal. Vždyť založení pražského biskupství bylo v nedohlednu, ještě sto let si musela počínající křesťanská komunita v Čechách na jeho zřízení počkat.

Mimochodem: ve vlivu, který na přemyslovský dvůr, přebývajícím na svém letním sídle na Tetíně, měl sv. Ivan, můžeme spatřovat spojení dvou křesťanských tradic: východní, symbolizované řeckobyzantskými věrozvěsty svatým Cyrilem a Metodějem na Moravě, a západní, reprezentované svatým Ivanem a rovněž korvejskou úctou ke svatému Vítu, jehož rámě bylo přeneseno za sv. Václava do Prahy.

Úcta k sv. Ivanu se v průběhu českých dějin měnila, jednou šla nahoru, podruhé dolů, tak jak to se sinusoidou české zbožnosti vypadá. Dlouho to vypadalo pěkně, zejména ve spojení s davelkými benediktiny. Druhé oživení nastalo v době celkově ochablé české zbožnosti za vlády dvou konfesí v 16. století. Potřetí se samozřejmě oživení projevilo uprostřed zvládnuté barokní doby, která tolik prahla po křesťanské minulosti našich zemí. Tehdy vzniklo dosud nejrozsáhlejší zpracování legendy o sv. Ivanu, barokní veršovaná skladba *Život sv. Ivana poustevníka* od Bedřicha Bridela.

Roku 1732 prosadil pražský arcibiskup Ferdinand hrabě Khünburg sjednocení dosud na církevní strukturu nezávislých poustevníků, žijících v Čechách, do jediného bratrstva. Takto vzniklé bratrstvo *ivanitů* pečovalo o poutní místa i kaple. Někteří jeho členové pracovali i jako kostelníci, zvoníci a hrobníci. Josef II. bratrstvo, tak jako mnoho jiných sdružení a řeholí, zrušil a svatoivanskou úctu dočasně pohřbil.

Ale národní obrození opět tuto úctu obnovilo. Četné poutě ke sv. Ivanu byly součástí počínajícího probuzení národa k samostatnému životu. I takový Karel Hynek Mácha (kterého pro jeho světový názor příliš neobdivuji) věnuje svou první báseň právě sv. Ivanu Českému. Před první světovou válkou o poutní místo pečovali školští bratři se svým nově založeným ústavem, který zlikvidovali až nacisté.

Moje radost z oživení svatoivanské úcty dnes, kdy se již delší dobu zbavujeme následků dosud žijícího temna založeného jednačtyřicet let trvající komunistickou proticírkevní diktaturou, má několik zdrojů: jednak mě to vždy, již od mládí, ani nevím proč, táhlo směrem k jeskyni svatého Ivana a ke vzpomínkám na jeho život. To druhé však bylo vědomí, že každé oživení této úcty znamenalo naději pro víru i národ.

A tak i my, kteří doufáme, že s převratem v roce 1989 přišla příležitost pro naše nové národní obrození – tentokrát náboženské – věříme a doufáme, že znamením této nové doby je i úcta k ideálům, jejichž představitelem je svatý Ivan.

Nakonec bych se rád zmínil o poměru křesťanských křestních jmen Jan a Ivan. Obě pocházejí od stejných novozákonních světců: svatého Jana Křtitele a svatého Jana Apoštola a Evangelisty. Východní a jižní Slované však používají pro oba apoštoly výrazu Ivan, zatímco Jan je tvarem českým, slovenským a polským. A tak mají čeští Janové za svého patrona Jana Křtitele, Jana Evangelistu, českého Jana Nepomuckého nebo česko-amerického Jana Nepomuckého Neumanna (případně italského Jana Boska, zakladatele salesiánů) a další.

Kdo je Ivan, tak ten má svůj nebeský vzor v Ivanu Českém! Přesto, že k jeho úřednímu svatořečení zatím nedošlo (vždyť první český kanonizovaný světec je až sv. Prokop, jehož kanonizace byla kardinálem-legátem v zastoupení papeže vyhlášena na Sázavě 4. července roku 1204).

Vzpomínám na další Ivany mezi svými blízkými, kteří byli ctiteli svatého Ivana Českého. Tak předně to byl vždy můj spolunovic z dominikánského řádu Ivan Odilo Štampach, Th.D., s nímž jsem v letech 1987–1988 dojížděl pravidelně do tajného noviciátu v Perné u Mikulova. Posléze na Ivana Havla, bratra pozdějšího prezidenta Václava Havla, s nímž jsem se poznal a mnohé hovory vedl v Klubu Za starou Prahu v malostranské Juditině věži Karlova mostu někdy na počátku osmdesátých let minulého století.

Poslední moje malá připomínka: před téměř třiceti lety jsem se seznámil se svým nejbližším spolupracovníkem Zábojem Horákem, dnes docentem téhož oboru církevního práva, který oba vyučujeme na Právnické fakultě Univerzity Karlovy. A záhy poté jsem se

poznal i s jeho otcem, MUDr. Ivanem Horákem (1938–2007), vyučujícím na III. lékařské fakultě Univerzity Karlovy, působícím na klinice plastické chirurgie Fakultní nemocnice na Královských Vinohradech a jako pozounista v předních českých orchestrech divadelních i tanečních. Myslím, že jsme si brzy dobře padli do oka. I ve věci víry jsme byli zajedno. A tu jsem poznal, že on sám má velmi rád svého patrona svatého Ivana Českého a stejně rád o něm rozpráví.

Jiří Rajmund Tretera

Vyšla nová kniha o protikomunistickém odboji

Auditorium, Praha, 2020, 352 s., ISBN 978-80-87284-83-4.

Doc. JUDr. Marek Starý, Ph.D., právní historik působící na Katedře právních dějin Právnické fakulty Univerzity Karlovy, vydal na konci minulého roku v nakladatelství Auditorium novou knihu s názvem *Agent, který se neprostrílel ... a ti ostatní, s podtitulem Příspěvek k dějinám třetího odboje a politických procesů*.

Popisuje jednu z významných forem třetího (protikomunistického) odboje po roce 1948, kterou představovala činnost agentů-chodců. Šlo o československé občany, kteří uprchli na Západ a následně se ve službách zahraničních rozvědek vraceli do vlasti a plnili zde nejrůznější úkoly špionážního, výzvědného či sabotážního charakteru. Jejich činnost je dodnes jen velmi málo prozkoumána, ačkoliv to byli právě oni, kteří neváhali nasadit svobodu a život v boji proti čerstvě nastolené totalitě.

Tato kniha mapuje ve své první části osudy trojice mladíků, kteří své mise ve službách americké CIC absolvovali v letech 1948–1949.

Ve druhé části jsou pak podrobněji zpřístupněny soudní procesy, které byly před Státním soudem vedeny jednak proti jednomu z nich, jehož se Státní bezpečnosti podařilo počátkem roku 1950 zatknout, jednak proti jejich příbuzným, známým a všem, kteří jim poskytli jakoukoli formu podpory.

Vedle příběhu agenta Štěpána Starého, který se v červnu 1949 neprostrílel a zahynul při zatýkání, stejně jako dalších osob zapojených do odbojových aktivit, se kniha snaží nabídnout též právněhistorickou reflexi politických procesů a jako případová studie přispět k dalšímu poznávání boje proti komunistické diktatuře.

Autora váže k tématu třetího odboje a politických procesů blízký osobní vztah s ohledem na jeho rodinnou historii.

Na věčnost odešel náš přítel profesor Jan Sokol

S lítostí jsme přijali zprávu, že 16. února 2021 zemřel ve věku 84 let profesor Univerzity Karlovy Jan Sokol, jeden z nejvýznamnějších vyznávajících katolíků v České republice. Patřil k předním podzemně působícím filosofům a signatářům Charty 77. Byl znalcem díla Teilharda de Chardin, Clauda Tresmontanta a mistra Eckharta. Společně s filosofem Jiřím Němcem se účastnil ekumenického života, zejména spolupráce s Českobratrskou církví evangelickou, kdy jsem ho dobře v letech 1968–1971 poznal. Jeho myšlenkový svět se třibil při diskusích ve společnosti, scházející se u jeho tchána profesora Jana Patočky.

Profesor Jan Sokol založil Fakultu humanitních studií, nejmladší součást Univerzity Karlovy, a byl jejím prvním děkanem. Krátkou dobu byl ministrem školství a v roce 2003 kandidoval na úřad prezidenta republiky. Moc hezkou vzpomínku mám na jeho milou knížku pro mládež *Poselství Ježíšovo*, krásný a milý výběr evangelijních textů, které jsme mohli užívat v nedělní škole i při výuce náboženství.

Jan Sokol byl čestným členem České křesťanské akademie.

Requiescat in pace.

Jiří Rajmund Tretera

Z nové literatury

Časopisy

MONITOR, svět katolickými očima, publicistický čtrnáctideník, Res Claritatis, ročník XVIII, Praha, 2021, ISSN 1214-8458,

číslo 2/2021,

z obsahu:

RYBOVÁ, Zdeňka, *Paní a dívky u oltáře*, s. 1,

číslo 3/2021,

z obsahu:

PŘIBYL, Stanislav, *Trvalý lektorát a akolytát žen*, s. 4–5.

Periodikum Zrcadlo církve, Aktuality Společnosti pro církevní právo Praha – Brno – Olomouc – Stříbro vydává a rozesílá Společnost pro církevní právo, z. s., Sudoměřská 25, 130 00 Praha 3.

Fotografie na titulní straně: únor 2021 – kostel sv. Jana Křtitele ve Svatém Janu pod Skalou u Berouna. Foto: Vojtěch Círus
February 2021: Church of St. John the Baptist in Svatý Jan pod Skalou near Beroun. Photo: Vojtěch Círus

Šéfredaktor:	P. Jiří Rajmund Tretera OP
Zástupce šéfredaktora:	Záboj Horák
Redakční rada:	Jan Beránek, Vojtěch Círus, Tomáš Grundza, Jakub Nagy, Marek Novák
Úprava fotografií:	Antonín Krč

Starší čísla online: spcp.prf.cuni.cz/aktuality. Zrcadlo církve vychází dvakrát měsíčně.
spcp@prf.cuni.cz
ISSN 2695-0111